

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 5ης Φεβρουαρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-24/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους R. B. Wainwright και O. Couvert-Castéra, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης αρχικώς από τον R. Abraham και την R. Loosli-Surrans, και στη συνέχεια από τον J.-F. Dobelle και την R. Loosli-Surrans, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 28 ΕΚ), καθόσον:

- δεν θέσπισε διάταξη εξασφαλίζουσα την ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων συνήθους καταναλώσεως και των τροφίμων που προορίζονται για ειδική διατροφή, τα οποία παρασκευάζονται και/ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και περιέχουν πρόσθετες ουσίες (όπως βιταμίνες, ανόργανα και άλλα στοιχεία) μη προβλεπόμενες από τη γαλλική νομοθεσία·

- δεν προέβλεψε απλουστευμένη διαδικασία για την εγγραφή στον εθνικό πίνακα των πρόσθετων ουσιών, η οποία είναι απαραίτητη για την εμπορία στη Γαλλία των προαναφερθέντων τροφίμων, και

- παρεμπόδισε την εμπορία στη Γαλλία των προαναφερθέντων τροφίμων χωρίς να αποδείξει ότι η εμπορία τους ενείχε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, C. Gulmann, J. N. Cunha Rodrigues, R. Schintgen και F. Macken (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 31ης Μαΐου 2001, κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε από τον R. B. Wainwright και την J. Adda, και η Γαλλική Δημοκρατία από την R. Loosli-Surrans,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουνίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Ιανουαρίου 2000, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με σκοπό να αναγνωριστεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ), καθόσον:

— δεν θέσπισε διάταξη εξασφαλίζουσα την ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων συνήθους καταναλώσεως και των τροφίμων που προορίζονται για ειδική διατροφή, τα οποία παρασκευάζονται και/ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και περιέχουν πρόσθετες ουσίες (όπως βιταμίνες, ανόργανα και άλλα στοιχεία) μη προβλεπόμενες από τη γαλλική νομοθεσία·

— δεν προέβλεψε απλουστευμένη διαδικασία για την εγγραφή στον εθνικό πίνακα των πρόσθετων ουσιών, η οποία είναι απαραίτητη για την εμπορία στη Γαλλία των προαναφερθέντων τροφίμων, και

— παρεμπόδισε την εμπορία στη Γαλλία των προαναφερθέντων τροφίμων χωρίς να αποδείξει ότι η εμπορία τους ενείχε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

- 2 Με τον όρο πρόσθετες ουσίες νοούνται οι θεραπευτικές ουσίες όπως οι βιταμίνες, τα ανόργανα στοιχεία, τα αμινοξέα και άλλες αζωτούχες συνθέσεις.

Νομικό πλαίσιο

Κοινοτική νομοθεσία

- 3 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά τον χρόνο ασκήσεως της παρούσας προσφυγής, δηλαδή κατά την παρέλευση της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, της 26ης Οκτωβρίου 1998, προθεσμίας, δεν υπήρχαν στην κοινοτική νομοθεσία διατάξεις καθορίζουσες τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να προστεθούν στα τρόφιμα συνήθους καταναλώσεως θεραπευτικές ουσίες, όπως οι βιταμίνες και τα ανόργανα στοιχεία.
- 4 Όσον αφορά τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή, κάποια από αυτά αποτέλεσαν το αντικείμενο των οδηγιών της Επιτροπής με βάση την οδηγία 89/398/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1989, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή (ΕΕ L 186, σ. 27).

Εθνική νομοθεσία

5 Η γαλλική ρύθμιση που εφαρμόζεται στην εμπορία των συμπληρωμάτων διατροφής και των τροφίμων συνήθους καταναλώσεως εμπλουτισμένων με βιταμίνες, ανόργανα στοιχεία και άλλες θρεπτικές ουσίες όπως τα αμινοξέα είναι το διάταγμα της 15ης Απριλίου 1912, περί διοικητικών διατάξεων για την εφαρμογή του νόμου της 1ης Αυγούστου 1905 περί απάτης και νοθείας στον τομέα των προϊόντων ή των υπηρεσιών, όσον αφορά τα τρόφιμα και ειδικώς τα κρέατα, αλλαντικά, φρούτα, λαχανικά, ψάρια και κονσέρβες.

6 Βάσει του άρθρου 1 του εν λόγω διατάγματος, ως έχει μετά το διάταγμα 73-138, της 12ης Φεβρουαρίου 1973 (*JORF* της 15ης Φεβρουαρίου 1973, σ. 1728):

«Απαγορεύεται η κατοχή με σκοπό την πώληση, η διάθεση ή η πώληση των εμπορευμάτων και τροφίμων που προορίζονται προς βρώση όταν στα εν λόγω εμπορεύματα και τρόφιμα έχουν προστεθεί χημικά προϊόντα πέραν εκείνων η χρήση των οποίων χαρακτηρίστηκε νόμιμη με τις αποφάσεις που έλαβαν από κοινού ο Υπουργός Γεωργίας και Γεωργικής Ανάπτυξης, ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ο Υπουργός Βιομηχανικής και Επιστημονικής Ανάπτυξης και ο Υπουργός Δημόσιας Υγείας, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Ανώτατου Συμβουλίου Δημόσιας Υγιεινής της Γαλλίας (στο εξής: ΑΣΔΥΓ) και της Εθνικής Ακαδημίας Ιατρικής.»

7 Δυνάμει του άρθρου 1 του διατάγματος 91-827, της 29ης Αυγούστου 1991, σχετικά με τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή (*JORF* της 31ης Αυγούστου 1991, σ. 11424):

«Θεωρούνται τρόφιμα προοριζόμενα για ειδική διατροφή τα τρόφιμα που, λόγω της ιδιαίτερης συστάσεώς τους ή της ιδιαίτερης διαδικασίας παρασκευής

τους, διακρίνονται σαφώς από τα τρόφιμα συνήθους καταναλώσεως, εκπληρώνουν τον συγκεκριμένο διατροφικό σκοπό και διατίθενται στο εμπόριο κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καθίσταται σαφές στο κοινό ότι ανταποκρίνονται στον εν λόγω σκοπό.»

8 Το άρθρο 3 του εν λόγω διατάγματος έχει ως εξής:

«Με κοινές αποφάσεις των αρμοδίων για την κατανάλωση, τη γεωργία και την υγεία υπουργών, καθορίζονται, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του [ΑΣΔΥΓ]:

α) Ο πίνακας και οι όροι χρησιμοποίησεως των ουσιών με θρεπτικό σκοπό, όπως βιταμίνες, ανόργανα στοιχεία, αμινοξέα και άλλες ουσίες που μπορούν νομίμως να ενσωματωθούν στα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή, καθώς και τα κριτήρια καθαρότητας που εφαρμόζονται στις ουσίες αυτές.

[...]

9 Οι αποφάσεις για τις οποίες κάνει λόγο το άρθρο 3 του διατάγματος 91-827 είναι η απόφαση της 20ής Ιουλίου 1977, για την εφαρμογή του διατάγματος 75-85, της 24ης Ιουλίου 1975, για τα προϊόντα διαίτας και διατροφής, που τροποποιήθηκε στη συνέχεια, και η απόφαση της 4ης Αυγούστου 1986, σχετικά με τη χρησιμοποίηση πρόσθετων ουσιών στην παρασκευή των τροφίμων που προορίζονται για ειδική διατροφή, που επίσης τροποποιήθηκε στη συνέχεια, οι οποίες εκδόθηκαν βάσει των διαταγμάτων που προηγήθηκαν του διατάγματος 91-827 και εξακολούθησαν να ισχύουν βάσει του άρθρου 9, δεύτερο εδάφιο, του τελευταίου αυτού διατάγματος.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 10 Κατόπιν καταγγελιών εκ μέρους επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη όσον αφορά τις δυσκολίες διαθέσεως στο εμπόριο στη Γαλλία τροφίμων εμπλουτισμένων με θρεπτικές ουσίες, η Επιτροπή ζήτησε επανειλημμένως, από το 1994 μέχρι το 1996, από τις γαλλικές αρχές να υποβάλουν παρατηρήσεις.
- 11 Δεδομένου ότι η ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ της Επιτροπής και των γαλλικών αρχών καθώς και οι συνομιλίες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο συνεδριάσεως απέβησαν άκαρπες, η Επιτροπή απέστειλε στη Γαλλική Δημοκρατία, στις 23 Δεκεμβρίου 1997, έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο την κάλεσε να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της εντός δίμηνης προθεσμίας.
- 12 Επειδή η Επιτροπή δεν ικανοποιήθηκε από τις απαντήσεις των γαλλικών αρχών της 9ης Μαρτίου 1998 και της 15ης Μαΐου 1998, απήρθη στη Γαλλική Δημοκρατία, στις 26 Οκτωβρίου 1998, αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία την κάλεσε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς αυτή εντός δύο μηνών από την κοινοποίησή της.
- 13 Με το από 31 Δεκεμβρίου 1998 έγγραφό τους, οι εν λόγω αρχές υποστήριξαν ότι η γαλλική επίμαχη ρύθμιση στηρίζεται στην επιτακτική ανάγκη προστασίας της δημόσιας υγείας και ότι, ελλείψει εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, νομομοποιούνταν να εφαρμόσουν την εθνική νομοθεσία. Επισήμαναν, ωστόσο, ότι είχαν πρόθεση να θεσπίσουν κανονιστικό πλαίσιο διευκρινίσεων, το οποίο θα περιέγραφε τη διαδικασία εγκρίσεως της προσθήκης των θρεπτικών ουσιών.
- 14 Η Επιτροπή, θεωρήσασα ότι η Γαλλική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός της ταχθείσας προθεσμίας, άσκησε την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

- 15 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή προβάλλει τρεις αιτιάσεις κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας: πρώτον, ότι η γαλλική κανονιστική ρύθμιση δεν περιέχει ρήτρα αμοιβαίας αναγνωρίσεως εφαρμοζόμενη στα τρόφιμα που παρασκευάζονται ή διατίθενται νομίμως στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών, στα οποία προστέθηκαν θρεπτικές ουσίες απαγορευόμενες από την εν λόγω ρύθμιση, δεύτερον, ότι δεν προβλέπεται απλουστευμένη διαδικασία εγγραφής των εν λόγω θρεπτικών ουσιών στον εθνικό πίνακα των επιτρεπόμενων θρεπτικών ουσιών και, τρίτον, ότι δεν δικαιολογείται η άρνηση εγγραφής των εν λόγω θρεπτικών ουσιών στον πίνακα αυτό για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας.

Επί της πρώτης αιτιάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 16 Η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η γαλλική κανονιστική ρύθμιση δεν λαμβάνει υπόψη το ότι τρόφιμα στα οποία προστέθηκαν θρεπτικές ουσίες μη επιτρεπόμενες στη Γαλλία παρασκευάστηκαν και/ή διατέθηκαν νομίμως στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους, οπότε, φυσιολογικά, εμπίπτουν στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπει η Συνθήκη. Η ρύθμιση αυτή δεν περιέχει ρήτρα αμοιβαίας αναγνωρίσεως αποβλέπουσα στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων που παρασκευάζονται ή διατίθενται νομίμως στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους και που παρέχουν επίπεδο προστασίας της υγείας των καταναλωτών αντίστοιχο με εκείνο της Γαλλίας, ακόμη και αν τα εν λόγω προϊόντα δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις της εν λόγω ρυθμίσεως.

- 17 Σύμφωνα με την Επιτροπή, κατ' εφαρμογή της αποφάσεως της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-184/96, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1998, σ. I-6197), η έλλειψη ρήτρας αμοιβαίας αναγνώρισεως στη γαλλική κανονιστική ρύθμιση αρκεί προς απόδειξη της υπάρξεως παραβάσεως.
- 18 Συναφώς, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η σχετική με τις ρήτρες αμοιβαίας αναγνώρισεως νομολογία του Δικαστηρίου αφορά γενικώς τις προδιαγραφές ποιότητας ή ασφάλειας ειδικών βιομηχανικών προϊόντων, δεν αφορά όμως γενικώς τις προδιαγραφές δημόσιας υγείας. Εξάλλου, η Επιτροπή, προτείνοντας σχέδια οδηγίας για τη ρύθμιση της προσθήκης θεραπευτικών ουσιών στα τρόφιμα, αναγνώρισε εμμέσως ότι οι ρήτρες αμοιβαίας αναγνώρισεως δεν εγγυώνται, από πλευράς των διαφορών σε εθνικό επίπεδο, την ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων εξασφαλίζοντας συγχρόνως υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας.
- 19 Σύμφωνα με τη Γαλλική Κυβέρνηση, που αναγνωρίζει ότι η εθνική ρύθμιση δύναται να παρακωλύσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, αλλά θεωρεί ότι δικαιολογείται από λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών, η Επιτροπή δεν αποδεικνύει, εν προκειμένω, ότι η εν λόγω ρύθμιση είναι δυσανάλογη λόγω της απουσίας ρήτρας εξασφαλίζουσας την αμοιβαία αναγνώριση των θεραπευτικών ουσιών που προστίθενται στα τρόφιμα συνήθους καταναλώσεως ή στα προοριζόμενα για ειδική διατροφή τρόφιμα και που διατίθενται στην αγορά άλλων κρατών μελών.
- 20 Εξάλλου, η εν λόγω κυβέρνηση αναφέρει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, στην περίπτωση που υφίστατο σε έτερο κράτος μέλος ρύθμιση δυνάμενη να εκπληρώσει τους ίδιους σκοπούς περί προστασίας της δημόσιας υγείας, η Γαλλική Δημοκρατία αρνήθηκε να εξετάσει την αίτηση εγγραφής στον εθνικό πίνακα μιας θεραπευτικής ουσίας επιτρεπόμενης από την εν λόγω ρύθμιση στο πλαίσιο μηχανισμού αμοιβαίας αναγνώρισεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 21 Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών αποτελεί θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης και εκφράζεται με την απαγόρευση, στο άρθρο 30 της Συνθήκης, των ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και όλων των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος.
- 22 Η απαγόρευση μέτρων αποτελέσματος ισοδυνάμου με ποσοτικό περιορισμό που προβλέπει το άρθρο 30 της Συνθήκης αφορά κάθε κανονιστική ρύθμιση εμπορικού δικαίου των κρατών μελών δυνάμενη να δημιουργήσει εμπόδια αμέσως ή εμμέσως, πραγματικώς ή δυνητικώς, στο ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή 1974, σ. 411, σκέψη 5, και της 23ης Σεπτεμβρίου 2003, C-192/01, Επιτροπή κατά Δανίας, Συλλογή 2003, σ. I-9693, σκέψη 39).
- 23 Δεν αμφισβητείται ότι η γαλλική ρύθμιση συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου με ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Πράγματι, η ρύθμιση αυτή, η οποία εξαρτά τη διάθεση στο εμπόριο τροφίμων εμπλουτισμένων με βιταμίνες και ανόργανα στοιχεία από την προηγούμενη εγγραφή των εν λόγω θρεπτικών ουσιών σε «θετικό κατάλογο», καθιστά δυσχερέστερη και πιο δαπανηρή τη διάθεση στο εμπόριο των τροφίμων αυτών και, κατά συνέπεια, παρακωλύει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- 24 Η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση δεν περιέχει καμία διάταξη εξασφαλίζουσα την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπλουτισμένων τροφίμων που παρασκευάζονται ή διατίθενται νομίμως στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους και που εξασφαλίζουν επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας αντίστοιχο με εκείνο που εξασφαλίζεται στη Γαλλία, ακόμη και αν τα εν λόγω προϊόντα δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις της εν λόγω ρυθμίσεως.

- 25 Σύμφωνα πάντως με τη νομολογία του Δικαστηρίου, μια εθνική ρύθμιση που εξαρτά από προηγούμενη έγκριση την προσθήκη θρεπτικής ουσίας που παρασκευάστηκε και/ή διατέθηκε νομίμως στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών δεν αντιβαίνει, καταρχήν, στο κοινοτικό δίκαιο, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1992, C-344/90, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1992, σ. I-4719, σκέψη 8, και προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 44).
- 26 Αφενός, η ρύθμιση αυτή πρέπει να προβλέπει μια διαδικασία παρέχουσα στους επιχειρηματίες τη δυνατότητα να επιτύχουν την εγγραφή της πρόσθετης αυτής ουσίας στον εθνικό πίνακα των επιτρεπομένων πρόσθετων ουσιών. Η διαδικασία αυτή πρέπει να είναι εύκολα προσιτή και όχι υπέρμετρα χρονοβόρα, σε περίπτωση δε που καταλήγει σε αρνητική απόφαση πρέπει η απόφαση αυτή να μπορεί να προσβληθεί δικαστικώς (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση της 16ης Ιουλίου 1992, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 9).
- 27 Αφετέρου, μια αίτηση με την οποία ζητείται η εγγραφή θρεπτικής ουσίας στον εθνικό πίνακα των επιτρεπομένων ουσιών μπορεί να απορριφθεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές μόνον αν η εν λόγω ουσία παρουσιάζει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 46).
- 28 Εφόσον το οικείο κράτος μέλος επέλεξε ρύθμιση που εξαρτά τη διάθεση στο εμπόριο τροφίμου στο οποίο έχει προστεθεί θρεπτική ουσία από προηγούμενη έγκριση, η πρώτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.
- 29 Όσον αφορά το αν η γαλλική κανονιστική ρύθμιση πληροί τις δύο προϋποθέσεις που αναφέρονται στα σημεία 26 και 27 της παρούσας αποφάσεως, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι το ζήτημα αυτό αποτελεί αντικείμενο της δεύτερης και τρίτης αιτιάσεως της Επιτροπής.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 30 Η Επιτροπή θεωρεί καταρχάς ότι η διαδικασία προηγουμένης εγκρίσεως που προβλέπει η γαλλική κανονιστική ρύθμιση, βάσει της οποίας μια θεραπευτική ουσία μη επιτρεπόμενη στη Γαλλία μπορεί να διατίθεται στο εμπόριο εντός του κράτους αυτού μόνον κατόπιν προηγουμένης τροποποίησης της σχετικής διυπουργικής αποφάσεως, αποτελεί ιδιαίτερος επαχθές μέτρο και δεν πληροί τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου, όπως εκτίθενται στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως.
- 31 Προκειμένου οι επιχειρηματίες να έχουν εύκολη πρόσβαση στη διαδικασία εγγραφής θεραπευτικής ουσίας στον εθνικό πίνακα των επιτρεπόμενων ουσιών, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι εθνικές αρχές πρέπει να προσδιορίζουν τον πίνακα των στοιχείων που πρέπει να περιλαμβάνονται στον φάκελο αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς και να περιγράφουν τη διαδικασία υποβολής της αιτήσεως αυτής σε επισήμως δημοσιευμένο έγγραφο δεσμευτικό για αυτές. Σύμφωνα με την Επιτροπή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι επιχειρηματίες έχουν εύκολη πρόσβαση στη διαδικασία που προβλέπει η γαλλική ρύθμιση, ο μηχανισμός της οποίας δεν περιγράφεται σε τέτοιο έγγραφο.
- 32 Ακολούθως, η εθνική διαδικασία χορηγήσεως αδειάς θα πρέπει να μπορεί να περατωθεί εντός εύλογης προθεσμίας. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται εν προκειμένω, καθόσον τα εφαρμοστέα κείμενα δεν τάσσουν προθεσμία για τη διαχείριση των αιτήσεων εγγραφής στον εν λόγω πίνακα.
- 33 Τέλος, η άρνηση χορηγήσεως αδειάς θα έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους τύπους που εγγυώνται πράγματι τη δυνατότητα του

ενδιαφερόμενου επιχειρηματία να ασκήσει ένδικη προσφυγή. Η γαλλική ρύθμιση δεν πληροί την απαίτηση αυτή. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι απορριπτικές αποφάσεις που κοινοποιούν οι γαλλικές αρχές στους επιχειρηματίες δεν επισημαίνουν με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους δεν χορηγούνται οι επίμαχες άδειες διαθέσεως στο εμπόριο.

- 34 Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αντιθέτως, ότι υφίσταται ήδη απλουστευμένη διαδικασία ακόμη και αν αυτή δεν προβλέπεται ρητώς από το διάταγμα της 15ης Απριλίου 1912. Πρώτον, το ΑΣΔΥΓ λαμβάνει υπόψη τα διεθνή επιστημονικά δεδομένα σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες τα στοιχεία αυτά διαλαμβάνονται στον φάκελο των αιτούντων. Δεύτερον, η διαδικασία που ακολουθείται είναι ταχεία, καθόσον αρκεί η έκδοση αποφάσεως. Ο επιχειρηματίας, εξάλλου, λαμβάνει συχνά με επιστολή γνώση του ευνοϊκού αποτελέσματος πριν ακόμη από τη δημοσίευση της αποφάσεως αυτής. Σύμφωνα με τη Γαλλική Κυβέρνηση, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι δεν υφίσταται de facto απλουστευμένη διαδικασία εγγραφής προκειμένου για προϊόν που διατίθεται νομίμως στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους πλην της Γαλλικής Δημοκρατίας.

- 35 Η εν λόγω κυβέρνηση θεωρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται η εφαρμογή απλουστευμένης διαδικασίας είναι η ομοιότητα των νομοθεσιών που ισχύουν στο κράτος εξαγωγής και στο κράτος εισαγωγής και υποστηρίζει ότι η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται, όπως το αποδεικνύει το γεγονός ότι η Επιτροπή αποφάσισε να προτείνει σχέδια οδηγιών για ρύθμιση του ζητήματος της προσθήκης θρεπτικών ουσιών στα τρόφιμα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 36 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, μια διαδικασία που, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, εξαρτά από προηγούμενη

άδεια την προσθήκη θρεπτικής ουσίας επιτρεπόμενης σε έτερο κράτος μέλος συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο μόνον εφόσον είναι εύκολα προσιτή και όχι υπέρμετρα χρονοβόρα και εφόσον, σε περίπτωση που καταλήγει σε αρνητική απόφαση, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ένδικης προσφυγής.

- 37 Όσον αφορά, πρώτον, τη δυνατότητα εύκολης προσβάσεως των επιχειρηματιών στην επίμαχη εν προκειμένω διαδικασία, η υποχρέωση κράτους μέλους να περιλάβει τέτοια διαδικασία σε κάθε εθνική ρύθμιση που, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, εξαρτά από προηγούμενη έγκριση την προσθήκη θρεπτικών ουσιών στα τρόφιμα δεν πληρούται αν η εν λόγω διαδικασία δεν προβλέπεται ρητώς στο πλαίσιο πράξεως γενικής εφαρμογής δεσμεύουσας τις εθνικές αρχές (βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 12ης Μαρτίου 1987, 176/84, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1987, σ. 1193, σκέψη 41).
- 38 Οι γαλλικές αρχές, ανακοινώνοντας, με την από 31 Δεκεμβρίου 1998 απάντησή τους στην αιτιολογημένη γνώμη, την πρόθεσή τους να «διασαφηνίσουν τη γαλλική κανονιστική ρύθμιση περιγράφοντας, σε νομοθέτημα, τη διαδικασία εγκρίσεως της χρησιμοποίησεως θρεπτικών ουσιών», αναγνώρισαν ότι, τουλάχιστον κατά την ημερομηνία παρελεύσεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, η εθνική ρύθμιση δεν προέβλεπε τυπικώς την εν λόγω διαδικασία.
- 39 Βεβαίως, η Γαλλική Κυβέρνηση κατάρτισε γνωμοδότηση προς τους επιχειρηματίες σχετική με τις λεπτομέρειες ενσωματώσεως θρεπτικών ουσιών στα συνήθη τρόφιμα, η οποία, όπως υποστήριξε, επιτελούσε τη λειτουργία αυτή. Ωστόσο, δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι η εν λόγω γνωμοδότηση, ακόμη και αν υποθεθεί ότι πληροί τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου, ίσχυε κατά την ημερομηνία παρελεύσεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας.
- 40 Δεύτερον, από τα παραδείγματα που παρέθεσε η Επιτροπή με την προσφυγή της προκύπτει ότι οι αιτήσεις των επιχειρηματιών περί χορηγήσεως σχετικής αδειας δεν εξετάστηκαν ούτε εντός ευλόγων προθεσμιών ούτε σύμφωνα με επαρκώς διαφανή διαδικασία όσον αφορά τις δυνατότητες ασκήσεως ένδικης προσφυγής σε περίπτωση απορρίψεως των αιτήσεων.

- 41 Ως εκ τούτου, στην περίπτωση αιτήσεως χορηγήσεως αδείας σχετικής με το ρόφημα Red Bull, ο αιτών ανέμεινε πλέον των επτά μηνών για να λάβει απόδειξη παραλαβής της αιτήσεώς του και πλέον των δύο ετών για να λάβει γνώση της αρνητικής αποφάσεως.
- 42 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η δεύτερη αιτίαση πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη.

Επί της τρίτης αιτιάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 43 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι γαλλικές αρχές αρνήθηκαν να επιτρέψουν τη διάθεση στο εμπόριο τροφίμων στα οποία προστέθηκαν μη επιτρεπόμενες θρεπτικές ουσίες χωρίς να αιτιολογήσουν την αρνητική απόφασή τους βάσει του πραγματικού κινδύνου για τη δημόσια υγεία. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στο κράτος μέλος απόκειται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, να εκθέσει τους κινδύνους που ελλοχεύουν για τη δημόσια υγεία.
- 44 Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα κράτη μέλη δεν δύνανται να απαγορεύσουν τη διάθεση στο εμπόριο τέτοιων τροφίμων προερχομένων από έτερο κράτος μέλος προβάλλοντας ως μοναδική αιτιολογία, και χωρίς να επικαλούνται λόγους δημόσιας υγείας, ότι η προσθήκη θρεπτικής ουσίας στα τρόφιμα δεν υπαγορεύεται από διατροφική ανάγκη.
- 45 Όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, η Επιτροπή θεωρεί ότι, στις ειδικές περιπτώσεις που επικαλέστηκε, οι γαλλικές αρχές δεν εξέτασαν τη δυνατότητα προσφυγής σε εναλλακτικά και λιγότερο περιοριστικά μέτρα, τα οποία συνίστανται στην υποχρέωση επισημάνσεως κατά τρόπο που να παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να ενημερωθεί σχετικά με τους κινδύνους που ενέχει η υπερβολική κατανάλωση των οικείων ουσιών.

- 46 Αντιθέτως, σύμφωνα με τη Γαλλική Κυβέρνηση, κάθε απόρριψη αιτήσεως εγγραφής θρεπτικής ουσίας στον εθνικό πίνακα των επιτρεπόμενων ουσιών στηρίζεται στις γνωμοδοτήσεις των γαλλικών επιστημονικών φορέων, οι οποίες βασίζονται στην κατά περίπτωση ανάλυση των κινδύνων που ελλοχεύουν για τη δημόσια υγεία και για τις οποίες οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι δεν απόκειται σ' αυτές να τις προσβάλουν, δεδομένου ότι πρόκειται για επιστημονικές αξιολογήσεις.
- 47 Η εν λόγω κυβέρνηση θεωρεί ότι ορθώς οι θρεπτικές ανάγκες του πληθυσμού της Γαλλίας λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση του αβλαβούς χαρακτήρα των θρεπτικών ουσιών, στο μέτρο που η γαλλική ρύθμιση δεν προβλέπει την εκ των υστέρων έγκριση των τελικών προϊόντων που περιέχουν τις εν λόγω ουσίες.
- 48 Η Γαλλική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι η αποτελεσματικότητα της θρεπτικής ουσίας λαμβάνεται επίσης υπόψη στη διαδικασία εγγραφής στον οικείο εθνικό πίνακα, υποστηρίζει όμως, αφενός, ότι πολλές οδηγίες αφορώσες τη δημόσια υγεία λαμβάνουν επίσης υπόψη την αποτελεσματικότητα του προϊόντος ή της πρόσθετης θρεπτικής ουσίας και, αφετέρου, ότι πολλές κοινοτικές και εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις επιδιώκουν συγχρόνως δύο σκοπούς, αυτόν της προστασίας της δημόσιας υγείας και αυτόν της καταπολεμήσεως της απάτης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 49 Πρώτον, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, ελλείψει εναρμονίσεως και στο μέτρο που υφίσταται αβεβαιότητα ως προς το στάδιο στο οποίο βρίσκεται σήμερα η επιστημονική έρευνα, στα κράτη μέλη εναπόκειται να αποφασίσουν ποιο είναι το επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας και ζωής το οποίο προτίθενται να διασφαλίσουν και αν θα απαιτούν προηγούμενη έγκριση για τη διάθεση των εν λόγω προϊόντων στην αγορά, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις απαιτήσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας (βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, 174/82, Sandoz, Συλλογή 1983, σ. 2445, σκέψη 16, και προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 42).

- 50 Η διακριτική αυτή ευχέρεια σε σχέση με την προστασία της δημόσιας υγείας είναι ιδιαίτερος σημαντική, δεδομένου ότι έχει αποδειχθεί ότι εξακολουθεί να επικρατεί αβεβαιότητα στην επιστημονική έρευνα ως προς ορισμένες ουσίες, όπως οι βιταμίνες που κατά γενικό κανόνα δεν είναι καθαυτές επιβλαβείς, αλλά μπορούν να έχουν συγκεκριμένα επιβλαβή αποτελέσματα μόνο σε περίπτωση υπερβολικής καταναλώσεώς τους με το σύνολο της διατροφής, της οποίας η σύσταση δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί ή να ελεγχθεί (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Sandoz, σκέψη 17, και Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 43).
- 51 Συνεπώς, όπως προκύπτει από τη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως, το κοινοτικό δίκαιο δεν αντιτίθεται κατ' αρχήν στην απαγόρευση από ένα κράτος μέλος, με την εξαίρεση της προηγούμενης εγκρίσεως, της κατοχής με σκοπό το εμπόριο ή της διαθέσεως στο εμπόριο τροφίμων προοριζόμενων για ανθρώπινη διατροφή, όταν έχουν προστεθεί σ' αυτά άλλες θρεπτικές ουσίες, πέραν αυτών των οποίων η προσθήκη κρίθηκε νόμιμη κατά την κοινοτική νομοθεσία.
- 52 Εντούτοις, κατά την άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας σε σχέση με την προστασία της δημόσιας υγείας, τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. Τα μέσα που επιλέγουν, επομένως, πρέπει να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα για τη διασφάλιση της προστασίας της δημόσιας υγείας ή για την ικανοποίηση των επιταγών που αφορούν, για παράδειγμα, την προστασία των καταναλωτών· πρέπει να είναι ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο δι' αυτών σκοπό, ο οποίος δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί με μέτρα περιορίζοντα λιγότερο το ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Sandoz, σκέψη 18, και Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 45).
- 53 Επιπλέον, δεδομένου ότι το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 30 ΕΚ) θεσπίζει εξαίρεση, δεκτική στενής ερμηνείας,

από τον κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας, εναπόκειται στις εθνικές αρχές που το επικαλούνται να αποδείξουν σε κάθε επίδικη περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη τόσο των εθνικών διατροφικών συνηθειών όσο και των αποτελεσμάτων της διεθνούς επιστημονικής έρευνας, ότι η κανονιστική τους ρύθμιση είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των αγαθών που αφορά η διάταξη αυτή και, συγκεκριμένα, ότι η διάθεση στο εμπόριο των εν λόγω προϊόντων ενέχει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 46).

54 Η απαγόρευση διαθέσεως στο εμπόριο τροφίμων στα οποία έχουν προστεθεί θρεπτικές ουσίες πρέπει, επομένως, να βασίζεται σε ενδελεχή εκτίμηση του κινδύνου για τον οποίο κάνει λόγο το κράτος μέλος που επικαλείται το άρθρο 36 της Συνθήκης (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 47).

55 Η απόφαση απαγορεύσεως της εμπορίας εμπλουτισμένου τροφίμου, που αποτελεί, εξάλλου, το πλέον περιοριστικό εμπόδιο στο εμπόριο των προϊόντων που παρήχθησαν και τέθηκαν στην κυκλοφορία νομίμως σε άλλα κράτη μέλη, δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνον αν ο φερόμενος κίνδυνος για τη δημόσια υγεία αποδεικνύεται με επαρκή στοιχεία, βάσει των πλέον πρόσφατων επιστημονικών δεδομένων που είναι διαθέσιμα κατά τον χρόνο της λήψεως μιας τέτοιας αποφάσεως. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η εκτίμηση του κινδύνου στην οποία οφείλει να προβεί το κράτος μέλος έχει ως αντικείμενο την εκτίμηση του βαθμού πιθανότητας των βλαπτικών για την ανθρώπινη υγεία αποτελεσμάτων της προσθήκης ορισμένων θρεπτικών ουσιών στα τρόφιμα, καθώς και της σοβαρότητας των δυνητικών του αποτελεσμάτων (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 48).

56 Πάντως, από μια τέτοια εκτίμηση του κινδύνου θα μπορούσε να προκύψει ότι εξακολουθεί να υφίσταται επιστημονική αβεβαιότητα ως προς την ύπαρξη ή την έκταση των πραγματικών κινδύνων για τη δημόσια υγεία. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ένα κράτος μέλος μπορεί, βάσει της αρχής της προληψείας, να λάβει μέτρα προστασίας, χωρίς να πρέπει να αναμείνει έως ότου αποδειχθεί πλήρως ότι οι εν λόγω κίνδυνοι υφίστανται πράγματι και είναι

σοβαροί (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 5ης Μαΐου 1998, C-157/96, National Farmers' Union κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-2211, σκέψη 63). Εντούτοις, η εκτίμηση του κινδύνου δεν μπορεί να βασίζεται σε αμγώς υποθετικές θεωρήσεις (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, C-236/01, Monsanto Agricoltura Italia κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-8105, σκέψη 106, και προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 49).

- 57 Εν προκειμένω, σε ορισμένες περιπτώσεις που επικαλείται η Επιτροπή, η Γαλλική Κυβέρνηση δεν προσκόμισε στοιχεία αποδεικνύοντα ότι η εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως είναι αναγκαία για την αποτελεσματική εκπλήρωση των σκοπών για τους οποίους κάνει λόγο το άρθρο 36 της Συνθήκης και, ιδίως, ότι η διάθεση στο εμπόριο καθενός από τα οικεία εμπλουτισμένα τρόφιμα ενέχει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.
- 58 Όσον αφορά, καταρχάς, τις καραμέλες και τα εμπλουτισμένα με βιταμίνες ροφήματα, από τη γνωμοδότηση του ΑΣΔΥΓ της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, στην οποία στηρίζονται οι γαλλικές αρχές για να δικαιολογήσουν την απαγόρευση διαθέσεως στο εμπόριο προϊόντων τέτοιου είδους, προκύπτει ότι η αίτηση διαθέσεως στο εμπόριο των εν λόγω εμπλουτισμένων τροφίμων πρέπει να απορρίπτεται με την αιτιολογία ότι είναι δυνατόν το κοινό να οδηγηθεί στην κατανάλωση πολλών τροφίμων εμπλουτισμένων με βιταμίνες, η οποία θα προστεθεί στη συνήθη λήψη βιταμινών προερχομένων από μια πλήρη διατροφή. Το ΑΣΔΥΓ θεωρεί ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Γαλλίας λαμβάνει από τη διατροφή την πλειονότητα των βιταμινών σε επαρκή βαθμό.
- 59 Όσον αφορά το επιχείρημα της Γαλλικής Κυβερνήσεως που αντλείται από το ότι δεν υφίσταται διατροφική ανάγκη σε βαθμό που να απαιτείται η προσθήκη θρεπτικών ουσιών στα οικεία τρόφιμα, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, στο πλαίσιο μιας επιστημονικής αβεβαιότητας, το κριτήριο της διατροφικής ανάγκης του πληθυσμού ενός κράτους μέλους μπορεί να παίξει ρόλο στην ενδελεχή εκτίμηση του κινδύνου που μπορεί να ενέχει για τη δημόσια υγεία η προσθήκη θρεπτικών ουσιών στα τρόφιμα.

- 60 Εντούτοις, η απουσία τέτοιας ανάγκης δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να δικαιολογήσει μια συνολική απαγόρευση, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, της διαθέσεως στο εμπόριο τροφίμων νομίμως παραχθέντων και/ή διατιθέμενων στην αγορά άλλων κρατών μελών (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 54).
- 61 Βεβαίως, η γνωμοδότηση του ΑΣΔΥΓ αναφέρει, στην τελευταία παράγραφο της, ότι η διάθεση εμπλουτισμένων τροφίμων εκθέτει τον πληθυσμό σε υπέρβαση των ορίων ασφαλείας όσον αφορά τη λήψη ορισμένων βιταμινών. Η γνωμοδότηση περιορίζεται ωστόσο σε μια γενική επίκληση του κινδύνου υπερβολικής λήψεως βιταμινών, χωρίς να προσδιορίζει τις εν λόγω βιταμίνες, τον βαθμό υπερέβασεως των εν λόγω ορίων ή τους κινδύνους που ενέχουν οι υπερέβασεις αυτές, ενώ η Γαλλική Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε ότι η εν λόγω γνωμοδότηση αποτέλεσε, αφ' εαυτής, τη βάση στην οποία στηρίχθηκε η απόρριψη της αιτήσεως περί διαθέσεως στο εμπόριο ορισμένων προϊόντων.
- 62 Συνεπώς, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, όσον αφορά τις καραμέλες και τα ροφήματα στα οποία προστέθηκαν θρεπτικές ουσίες, οι γαλλικές αρχές δεν τήρησαν τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου, όπως απορρέουν από την αναφερθείσα στις σκέψεις 52 έως 56 της παρούσας αποφάσεως νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως την επιταγή περί ενδεδειγμένης εκτιμήσεως, κατά περίπτωση, των δυνητικών συνεπειών για τη δημόσια υγεία της προσθήκης των εν λόγω βιταμινών και ανόργανων στοιχείων (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, σκέψη 56).
- 63 Ακολούθως, όσον αφορά τη γνωμοδότηση του ΑΣΔΥΓ της 12ης Ιουλίου 1994, σχετικά με τη χρήση L-ταρτρατής και L-καρνιτίνης σε συμπληρώματα διατροφής και σε προϊόντα διαίτας, ο λόγος για τον οποίο η εν λόγω γνωμοδότηση ήταν αρνητική όσον αφορά την εμπορία στη Γαλλία προϊόντων στα οποία προστέθηκαν οι εν λόγω θρεπτικές ουσίες έγκειται στην απουσία διατροφικής ανάγκης λήψεως των ουσιών αυτών και στο ότι δεν έχει αποδειχθεί το βάσιμο των ισχυρισμών σχετικά με την ευεργετική φύση ή τη χρησιμότητα των εν λόγω ουσιών.

- 64 Πάντως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 60 της παρούσας αποφάσεως, η απουσία διατροφικής ανάγκης δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να δικαιολογήσει μια συνολική απαγόρευση, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, της διαθέσεως στο εμπόριο τροφίμων νομίμως παραχθέντων και/ή διατιθέμενων στην αγορά άλλων κρατών μελών.
- 65 Επιπλέον, η γνωμοδότηση αυτή επισημαίνει περιπτώσεις πεπτικών διαταραχών που αφορούν το 13 % του πληθυσμού, χωρίς να διευκρινίζει τη φύση τους, και αναφέρει ότι είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί όσον αφορά τη χρησιμότητα ή την ευεργετική δράση της προσθήκης ταρτρικής και L-καρνιτίνης, οι αναφορές αυτές όμως δεν στοιχειοθετούν ενδελεχή εκτίμηση των δυνητικών συνεπειών για τη δημόσια υγεία της προσθήκης των εν λόγω ουσιών στα τρόφιμα και, ως εκ τούτου, δεν αρκούν για να δικαιολογήσουν απαγόρευση εμπορίας βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης.
- 66 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή ευλόγως καταλήγει, όσον αφορά την προσθήκη των εν λόγω θρεπτικών ουσιών στα συμπληρώματα διατροφής και στα προϊόντα δίαιτας, ότι οι γαλλικές αρχές δεν ικανοποίησαν τα σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 36 της Συνθήκης κριτήρια, όπως αυτά απορρέουν από την προμνησθείσα νομολογία του Δικαστηρίου.
- 67 Τέλος, όσον αφορά τα τονωτικά ροφήματα όπως το «Red Bull», από τη γνωμοδότηση του ΑΣΔΥΓ της 10ης Σεπτεμβρίου 1996 προκύπτει ότι, μολονότι «δεν υφίσταται επιχείρημα κλασικής τοξικολογίας» για να αντιταχθεί στη διάθεση στο εμπόριο τέτοιου είδους ροφημάτων, το εν λόγω συμβούλιο θεώρησε ότι δεν έπρεπε να επιτραπεί η διάθεση των εν λόγω προϊόντων στο εμπόριο λόγω της υπερβολικής συγκεντρώσεως καφεΐνης, το ποσοστό της οποίας υπερέβαινε το επιτρεπόμενο στη Γαλλία όριο, του κινδύνου υπερβολικής καταναλώσεως καφεΐνης, ιδίως από τις εγκύους, του ψευδούς ισχυρισμού ότι πρόκειται περί «τονωτικού» προϊόντος και του κινδύνου θετικού αποτελέσματος στην εξέταση ανιχνεύσεως αναβολικών στους αθλητές. Το ΑΣΔΥΓ θεωρεί ότι το μέγιστο ποσοστό καφεΐνης στα ροφήματα δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 150 mg/l και υπενθυμίζει ότι η κατανάλωση καφεΐνης δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει καθημερινώς τα 200 mg.

- 68 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, η Γαλλική Δημοκρατία μπορεί να αποφασίσει ποιο είναι το επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας και ζωής το οποίο προτίθεται να διασφαλίσει.
- 69 Βεβαίως, πρέπει να αποδείξει τον λόγο για τον οποίο η απαγόρευση εμπορίας των τονωτικών ροφημάτων των οποίων η περιεκτικότητα σε καφεΐνη υπερβαίνει ορισμένο όριο είναι αναγκαία και ανάλογη από πλευράς προστασίας της δημόσιας υγείας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2003, C-420/01, Συλλογή 2003, σ. I-6445, σκέψεις 30 και 31).
- 70 Εν προκειμένω, προς απάντηση στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση του ΑΣΔΥΓ, από την οποία προκύπτουν οι συγκεκριμένοι κίνδυνοι που ενέχει για τη δημόσια υγεία η υπερβολική κατανάλωση καφεΐνης, η Επιτροπή δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους μια τέτοια γνωμοδότηση δεν αρκεί για να δικαιολογήσει απαγόρευση διαθέσεως στο εμπόριο, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, των τονωτικών ροφημάτων των οποίων η περιεκτικότητα σε καφεΐνη υπερβαίνει το επιτρεπόμενο στη Γαλλία όριο. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν προέβαλε επαρκή στοιχεία για να θέσει υπό αμφισβήτηση την ανάλυση των γαλλικών αρχών όσον αφορά τους κινδύνους που προκαλούν τα επίμαχα ροφήματα στη δημόσια υγεία.
- 71 Επιβάλλεται επίσης η υπενθύμιση, όσον αφορά τα τονωτικά ροφήματα, ότι η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε, χωρίς να διαψευστεί σχετικώς από την Επιτροπή, ότι στις 21 Ιανουαρίου 1999 η Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων εξέδωσε αρνητική γνωμοδότηση όσον αφορά την παρουσία στα εν λόγω ροφήματα ορισμένων θρεπτικών ουσιών όπως η ταυρίνη και η γλυκουρονολακτόνη.

- 72 Υπό τις συνθήκες αυτές, στην Επιτροπή απέκειται να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους το σχετικό με την εν λόγω γνωμοδότηση επιχείρημα της Γαλλικής Κυβερνήσεως δεν αρκεί για να δικαιολογήσει την άρνησή της να επιτρέψει το εμπόριο των τονωτικών ροφημάτων στα οποία έχει προστεθεί ταυρίνη και γλυκουρονολακτόνη.
- 73 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν απάντησε στο επιχείρημα αυτό και λαμβανομένης υπόψη της ελλιπούς απαντήσεώς της όσον αφορά τους λόγους που προβλήθηκαν για να δικαιολογηθεί η υπέρβαση του επιτρεπόμενου ορίου συγκεντρώσεως καφεΐνης στα οικεία τονωτικά ροφήματα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί, κατά το μέτρο που αφορά τα τονωτικά ροφήματα των οποίων η περιεκτικότητα σε καφεΐνη υπερβαίνει ορισμένο όριο και στα οποία έχει προστεθεί ταυρίνη και γλυκουρονολακτόνη.
- 74 Δεύτερον, όσον αφορά την αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών, για την οποία κάνει επίσης λόγο η Γαλλική Κυβέρνηση, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 63 και 67 της παρούσας αποφάσεως, είναι ασφαλώς δικαιολογημένη η επιθυμία της Γαλλικής Κυβερνήσεως να μεριμνά για τη σωστή ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα προϊόντα που καταναλώνουν (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 216/84, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1988, σ. 793, σκέψη 10, και της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 274/87, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1989, σ. 229).
- 75 Η κατάλληλη επισήμανση, η οποία ενημερώνει τους καταναλωτές για τη φύση, τα συστατικά και τα χαρακτηριστικά των εμπλουτισμένων τροφίμων, παρέχει στους καταναλωτές για τους οποίους ελλοχεύει κίνδυνος λόγω της υπερβολικής καταναλώσεως θρεπτικής ουσίας προστεθείσας στα εν λόγω τρόφιμα να αποφασίσουν οι ίδιοι αν θα τα χρησιμοποιήσουν ή όχι (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 16).

76 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι:

η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης, καθόσον:

— δεν προέβλεψε απλουστευμένη διαδικασία για την εγγραφή στον εθνικό πίνακα των επιτρεπόμενων θρεπτικών ουσιών των θρεπτικών ουσιών που προστίθενται στα τρόφιμα συνήθους καταναλώσεως και στα προοριζόμενα για ειδική διατροφή τρόφιμα, τα οποία παρασκευάζονται και/ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλα κράτη μέλη,

και

— παρεμπόδισε την εμπορία στη Γαλλία ορισμένων τροφίμων, π.χ. τα συμπληρώματα διατροφής και τα προϊόντα δίαιτας που περιέχουν τις ουσίες L-ταρτράτη και L-καρνιτίνης καθώς και οι καραμέλες και τα τωνωτικά ροφήματα στα οποία έχουν προστεθεί θρεπτικές ουσίες, χωρίς να αποδείξει ότι η εμπορία των εν λόγω τροφίμων ενέχει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

Η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 77 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι η προσφυγή της Επιτροπής έγινε μερικώς δεκτή, έκαστος διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ), καθόσον:

δεν προέβλεψε απλουστευμένη διαδικασία για την εγγραφή στον εθνικό πίνακα των επιτρεπόμενων θρεπτικών ουσιών των θρεπτικών ουσιών που προστίθενται στα τρόφιμα συνήθους καταναλώσεως και στα προοριζόμενα για ειδική διατροφή τρόφιμα, τα οποία παρασκευάζονται και/ή διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλα κράτη μέλη,

και

παρεμπόδισε την εμπορία στη Γαλλία ορισμένων τροφίμων, π.χ. τα συμπληρώματα διατροφής και τα προϊόντα δίαιτας που περιέχουν τις ουσίες L-ταρτράτη και L-καρνιτίνης καθώς και οι καραμέλες και τα τονωτικά ροφήματα στα οποία έχουν προστεθεί θρεπτικές ουσίες, χωρίς να αποδείξει ότι η εμπορία των εν λόγω τροφίμων ενέχει πραγματικό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

- 2) Η προσφυγή απορρίπτεται κατά τα λοιπά.

- 3) Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Γαλλική Δημοκρατία φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Σκουρής

Gulmann

Cunha Rodrigues

Schintgen

Macken

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Φεβρουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

B. Σκουρής